

Hakem yorumları, revizyonları ve düzeltmeleriyle nasıl başa çıkılır?

How to deal with reviewer comments, revisions, and corrections?

Hakan Çetin¹, Özkan Köse²

¹ Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Şanlıurfa

² Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Antalya

Bilimsel yayın sürecinde hakem değerlendirmesi, araştırmaların kalitesini arttırmak ve akademik geçerliliğini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu derleme, yazarların hakem yorumlarıyla nasıl başa çıkması gerektiği, revizyon sürecinin nasıl yönetileceği ve yayın sonrası dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında kapsamlı bir rehber sunmaktadır. Çalışmada hakemlik türleri, değerlendirme süreci, revizyon türleri ve hakem yorumlarının nasıl analiz edilip yapılandırılmış yanıt mektuplarıyla ele alınacağı ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca çelişkili veya gerçekçi olmayan hakem yorumlarına nasıl yanıt verilmesi gerektiği örneklerle açıklanmıştır. Revizyon sürecinde makalede yapılacak değişiklikler, metodolojik açıklık, sonuçların sunumu ve görsellerin düzenlenmesi bağlamında değerlendirilmiştir. Yayın öncesi baskı kontrolü sürecinde yapılması gerekenler ile yayımlandıktan sonra karşılaşılabilecek düzeltme talepleri (*erratum*, *corrigendum*) da kapsamlı biçimde tartışılmıştır. Son olarak, hakem sürecinin yazarlık kariyerine katkıları vurgulanmış; bu sürecin yalnızca bir denetim mekanizması değil, aynı zamanda akademik gelişimi destekleyen yapıcı bir fırsat sunduğu belirtilmiştir. Bu derleme, özellikle genç araştırmacıların bilimsel yayın sürecinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar sözcükler: hakem değerlendirmesi; bilimsel yayın süreci, revizyon süreci; hakem yorumları

Peer review is a crucial component of the scientific publication process, designed to enhance research quality and ensure academic validity. This review provides a comprehensive guide for authors on how to manage reviewer feedback, navigate the revision process, and address key considerations following acceptance. It outlines types of peer review systems, editorial decision outcomes, and practical strategies for analyzing reviewer comments and preparing structured response letters. The article also discusses how to handle conflicting or unrealistic reviewer suggestions with professionalism and scientific justification. Revisions to the manuscript, such as clarifying methodology, presenting results more effectively, and improving figures or tables, are explained in detail. Furthermore, the importance of the proof stage before publication, as well as post-publication correction mechanisms like errata or corrigenda, is examined. The final section emphasizes the broader academic benefits of the peer review process, highlighting its role not only as a gatekeeping mechanism but also as a constructive opportunity for educational growth. This review aims to support especially early-career researchers in overcoming the challenges of the peer review process and enhancing their chances of successful publication.

Key words: peer review, scientific publishing process; revision process; reviewer comments

Bilimsel yayın sürecinde hakem değerlendirmesi, bir çalışmanın kalitesini arttırmak ve alanındaki akademik standartlara uygunluğunu sağlamak için önemli bir adımdır. Hakemler, makaleyi metodoloji, istatistiksel analiz, bulguların yorumu ve literatürle karşılaştırılması gibi çeşitli açılardan değerlendirerek, yazarların çalışmalarını geliştirmelerine yardımcı olur.^[1] Bu süreç, yazarlar için bazen zorlayıcı olsa da yapıcı eleştirileri dikkate almak ve gerekli revizyonları yapmak, makalenin bilimsel katkısını güçlendirecek önemli bir fırsattır.^[2]

Hakem yorumlarına yanıt verme ve revizyon süreci, sadece yazarın çalışmasını savunmasını değil, aynı zamanda akademik tartışmaya yapıcı bir şekilde katkıda bulunmasını gerektirir. Hakemlerden gelen geri bildirimler her zaman olumlu ya da yapıcı olmayabilir; bazen yanlış anlaşılmalara, subjektif yorumlar veya aşırı eleştirilerle karşılaşılabilir.^[3] Bu durumda, yazarların süreci profesyonel bir yaklaşımla yönetmesi, eksiklikleri düzeltmesi ve gerektiğinde akademik üslupla yanıt vermesi gerekir.^[3,4]

İletişim / Contact: Uzm. Dr. Hakan Çetin • **E-posta / E-mail:** dr.hakancetin@outlook.com

ORCID ID: Hakan Çetin, 0000-0002-4207-2673 • Özkan Köse, 0000-0002-7679-9635

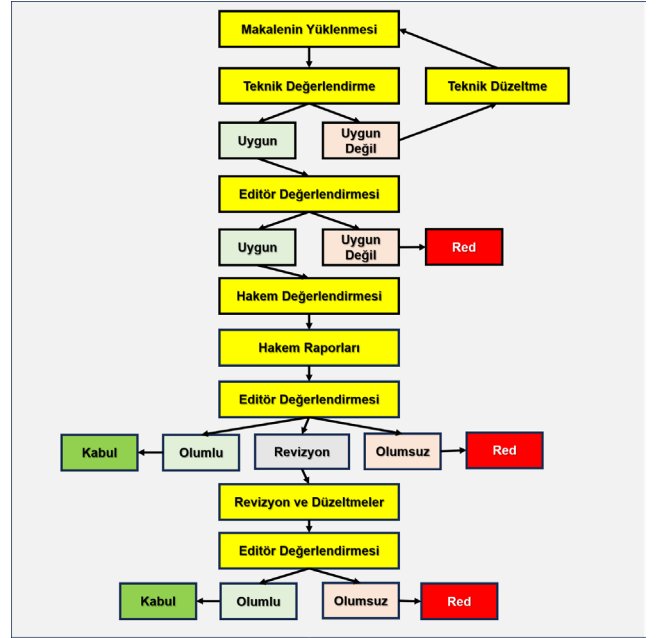
Geliş / Received: 5 Temmuz 2025 • **Revizyon / Revised:** 9 Ağustos 2025 • **Kabul / Accepted:** 11 Ağustos 2025

Bu derlemede, hakem değerlendirme sürecinin işleyişi, hakem yorumlarının nasıl analiz edilmesi gerektiği, etkili bir yanıt mektubunun nasıl hazırlanacağı ve revizyon sürecinde makalede yapılması gereken değişiklikler ele alınacaktır. Ayrıca, hakemler ve editörle profesyonel bir iletişim kurmanın önemi ve yayın sonrası süreçte dikkat edilmesi gereken noktalar da tartışılacaktır. Amaç, yazarların hakem yorumlarıyla baş etme becerilerini geliştirmeleri ve revizyon sürecini en verimli şekilde yönetmelerini sağlamaktır.

HAKEM DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Hakem değerlendirme süreci, bilimsel yayıncılığın temel taşlarından biridir ve genellikle belirli aşamalardan oluşur. Bilimsel dergiler, makalelerin objektif ve nitelikli bir değerlendirmeye tabi tutulmasını sağlamak amacıyla farklı hakemlik sistemleri kullanabilir. Bu sistemler arasında en yaygın olanı, tek-kör hakemliktir. Bu yöntemde hakemlerin kimliği yazarlar tarafından bilinmezken, hakemler yazarların kimliğine erişebilir. Diğer yaygın yöntem ise çift-kör hakemliktir; bu yöntemde hem yazarların hem de hakemlerin kimliği gizli tutulur. Objektifliği arttırdığı düşünüldüğü için birçok akademik dergi tarafından tercih edilmektedir. Bir diğer yöntem olan açık hakemlikte ise hem yazarlar hem de hakemler birbirlerinin kimliğini bilir. Bu yaklaşım genellikle şeffaflık ilkesini benimseyen açık erişimli dergiler tarafından kullanılır.

Hakemlik süreci çoğu dergide benzer aşamalardan oluşur. Süreç genellikle editörün yaptığı ön incelemeyle başlar. Bu aşamada makale, derginin kapsamına uygunluk, yazım kurallarına uyum, etik standartlara bağlılık ve temel metodolojik yeterlilik açısından değerlendirilir. Uygun bulunmayan çalışmalar, hakem sürecine alınmadan doğrudan reddedilebilir. Ön incelemeyi geçen makaleler için editör, konuyla ilgili uzman hakemleri görevlendirir. Genellikle iki ya da üç hakeme gönderilen makale, bu kişiler tarafından bilimsel katkısı, yöntemsel yeterliliği ve sunum kalitesi açısından ayrıntılı olarak değerlendirilir. Hakemler, güçlü ve zayıf yönleri belirleyerek yazarların düzeltmesi gereken noktaları içeren bir rapor hazırlar. Bu raporlar doğrultusunda yazarlar, gerekli düzenlemeleri yaparak makaleyi revize eder ve hakem yorumlarına yanıt içeren bir belgeyle birlikte tekrar gönderir. Revize edilen çalışma hem hakemler hem de editör tarafından tekrar incelenir. Gerekirse ek düzeltmeler istenebilir. Son değerlendirme sonucunda makale ya kabul edilir ya da yeterli bulunmadığı takdirde reddedilir. Bazı durumlarda, makalenin çok kapsamlı değişiklikler gerektirmesi hâlinde, editörler yazarları farklı bir dergiye yönlendirebilir (Şekil 1).

Şekil 1. Yayın değerlendirme süreçlerinin algoritması.

Revizyon Türleri ve Anlamları

Hakem değerlendirmesi sonucunda dergi tarafından yazarlara farklı türde revizyon talepleri gelebilir. Bunlar sırayla küçük revizyon (*minor revision*), büyük revizyon (*major revision*), koşullu red veya kesin red şeklindedir.^[5]

Küçük revizyon (*Minor revision*): Makalenin kabul edilmesine yakın olduğu ancak küçük düzenlemeler gerektirdiği anlamına gelir. Genellikle dil düzeltmeleri, ek literatür eklenmesi veya bazı metodolojik açıklamaların daha detaylı yazılması istenir.

Büyük revizyon (*Major revision*): Makalede önemli değişiklikler yapılmasını gerektirir. Veri analizi, metodoloji veya tartışma bölümüyle ilgili eksiklikler olabilir.

Red ve yeniden gönderme (*Reject and resubmit*): Makale, mevcut hâliyle yetersiz bulunmuş ancak önemli revizyonlar yapılarak tekrar değerlendirmeye sunulabileceği belirtilmiştir. İstenilen büyük revizyon sonrası tekrar değerlendirme ile kabul alma olasılığı vardır.

Kesin Red (*Rejection*): Makale, derginin kapsamına uygun bulunmamış, bilimsel olarak yeterli görülmemiş veya çok büyük eksiklikler içerdiği için yayınlanma şansı olmadığı belirtilmiştir.

HAKEM YORUMLARINI ANLAMA VE ANALİZ ETME

Hakem yorumları, makalenin bilimsel içeriğini güçlendirmek ve yayıma uygun hâle getirmek için önemli geri bildirimler içerir. Ancak, bu yorumlar bazen belirsiz, eleş-

tirel veya subjektif olabilir.^[3] Araştırmacılar, bu yorumları aldıktan sonra aşağıdaki adımları izlemelidir. Öncelikle, hakem değerlendirmesi sonucunda yazarlar genellikle editör tarafından iletilen bir karar mektubu ve hakemlerin ayrıntılı yorumlarını alır. Bu noktada ilk adım, hakem yorumlarının dikkatlice okunması ve genel bir özeti çıkarılmasıdır. Olumsuz veya eleştirel geri bildirimler alındığında, ilk tepki olarak savunmacı yaklaşımdan kaçınılmalıdır.^[4-6] Hakem yorumlarını metodoloji, sonuçlar, istatistiksel analiz ve dil bilgisi gibi kategorilere ayırarak organize edilmelidir. Hakemlerin eleştirileri bazen yanlış anlaşılmalara dayalı olabilir. Yorumların içeriğini net bir şekilde anlamak önemlidir. Hakem yorumlarını tüm yazarların okuması ve anlaması ve yorumlaması, belirsiz hakem yorumlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

Revizyon Planı Hazırlama

Makalenin revizyon sürecinde başarılı olmak için kapsamlı bir plan oluşturmak gerekir. Hakemlerin önerilerini madde madde ele alınmalı ve her yorum bir soru veya öneri hâline getirilmelidir. Her bir yoruma tek tek yanıt vererek, hangi değişikliklerin yapıldığının açıklanması gerekir.^[7,8] Hakemlerin her istediği değişikliğin yapılması zorunlu değildir ancak olabildiğince önerilerin yerine getirilmesi kararın olumlu olmasını sağlayacaktır. Eğer hakemin önerisine katılmıyorsanız, literatürden veya kendi verilerinizden elde edilen bulgularla, karşı argüman sunulmalı ve kanıt temelli bir yanıt oluşturulmalıdır. Hakemlerin sıkça dile getirdiği konular arasında dil bilgisi ve anlatım eksiklikleri yer alır. Profesyonel bir dil editörü ile çalışmak faydalı olabilir.

Çelişkili Hakem Yorumlarıyla Başa Çıkma

Bazı durumlarda hakemler arasında fikir ayrılığı olabilir. Örneğin, bir hakem metodolojiyi yeterli bulurken, diğeri örneklem büyüklüğünü yetersiz görebilir. Böyle bir durumda; editörün yönlendirmesi dikkate alınmalıdır. Editör, hakem yorumlarını değerlendirerek belirli noktalarda hangi eleştirilerin daha önemli olduğunu vurgulayabilir. Hakemlerin argümanları karşılaştırılmalı ve bilimsel kanıtlarla desteklenmelidir. Her iki hakemin yorumları da detaylı bir şekilde yanıtlanmalı ve makalede buna uygun düzenlemeler yapılmalıdır. Birbirine ters düşen yorumlarda editöre ayrıca bir yanıt hazırlanarak, çelişkili durum açıklanabilir, böylece editör durumdan haberdar olacak ve değerlendirmeyi ona göre yapacaktır.

Yanlış veya Gerçekçi Olmayan Yorumlarla Nasıl Başa Çıkılır?

Bazı durumlarda hakemlerin eleştirileri hatalı veya gerçekçi olmayan beklentiler içerebilir. Örneğin, çalışma-

nın kapsamı dışında bir analiz yapılmasını talep edebilir. Literatürde var olmayan bir çalışmaya atıfta bulunabilir. Teknik olarak uygulanması mümkün olmayan bir değişiklik önerebilir. Bu gibi durumlarda, yazarın nazik ancak net bir şekilde durumu açıklaması ve bilimsel gerekçeler sunarak ilgili yorumlara itiraz etmesi gerekir.^[8,9] “Bu öneriyi yerine getirmemiz mümkün değildir çünkü...” şeklinde başlayan açıklamalar, editör ve hakemler tarafından daha olumlu karşılanır.

ETKİLİ BİR YANIT MEKTUBU HAZIRLAMA

Hakem yorumlarına verilen yanıt, makalenin yayın sürecinde kritik bir adımdır. Etkili bir yanıt mektubu hazırlamak, hakemlerin ve editörlerin taleplerini karşılamak, çalışmanın özgünlüğünü ve bilimsel doğruluğunu korumak açısından büyük önem taşır. Bu süreçte, yanıtların açık, net ve saygılı bir üslupla yazılması gerekir.^[4]

Hakem Yorumlarına Yanıt Yazımının Temel Prensipleri

Hakemlere ve editöre sunulacak yanıt mektubu, titizlikle hazırlanmalı ve aşağıdaki temel prensiplere uygun olmalıdır:

- **Nazik ve yapıcı bir üslup kullanılmalı:** Eleştiriler kişisel algılanmamalı, yorumlara bilimsel çerçevede yanıt verilmelidir.
- **Her yoruma detaylı ve açık bir yanıt verilmeli:** Belirsiz ifadelerden kaçınılmalı, yapılan değişiklikler net şekilde açıklanmalıdır. “Hakem yorumu- yanıtımız” formatında bir düzen, yanıtların net olmasını sağlar.
- **Değişiklikler makale içinde referans gösterilmeli:** Yapılan düzenlemelerin sayfa ve satır numaraları belirtilmelidir.
- **Hakemin önerdiği değişiklikler makalenin bütünlüğünü bozuyorsa bilimsel gerekçelerle reddedilmeli:** Bu reddin saygılı ve akademik bir dille ifade edilmesi önemlidir.

Yapılandırılmış Yanıt Formatı

Etkili bir yanıt mektubu yapılandırılmış olmalıdır. Yanıt mektubu, hakemlerin ve editörün zaman ayırarak makaleyi değerlendirdiği için teşekkür edilerek başlamalıdır. Hakem yorumları numaralandırılarak ve orijinal ifadeleri korunarak sıralanmalıdır. Bu hem hakemlerin yanıtları daha kolay takip etmesini sağlar hem de sürecin şeffaflığını artırır. Yanıtlar, hakemlerin önerilerini olumlu karşılayan ve yapılan değişiklikleri açıklayan bir yapıda olmalıdır. Olumsuz yorumlara bile yapıcı bir üslupla yanıt verilmelidir.^[4,6] Hakemler, yapılan değişiklikleri kolayca takip edebilmelidir. Bu nedenle, her değişikliğin makale

içindeki yerini açıkça belirtmek gerekir. Bazen hakemler çalışmanın kapsamı dışında kalan ya da yanlış yorumlara dayanan değişiklikler önerebilir. Bu tür durumlarda, saygılı ve akademik bir üslupla açıklama yapılmalıdır. Hakemin endişesinin anlaşıldığı belirterek, neden değişiklik yapılmadığı bilimsel bir temele dayandırılmalıdır. Sonuç olarak, etkili bir hakem yanıt mektubu, nazik ve akademik bir dille yazılmalıdır. Hakem yorumları numaralandırılmış, açık ve yapılandırılmış olmalıdır. Değişiklikler net şekilde belirtilmeli ve makale içindeki yeri referans verilmelidir. Hakemin önerisi uygulanmıyorsa bilimsel gerekçeler sunularak kibar bir şekilde reddedilmelidir.

REVİZYON SÜRECİNDE MAKALEDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

Revizyon sürecinde yapılan değişiklikler, hakem yorumlarına uygun olmalı ve çalışmanın bütünlüğünü koruyacak şekilde düzenlenmelidir.^[7]

Hakemler, metodoloji bölümünde eksiklikleri veya açıklama gerektiren noktaları belirtebilir. Bu durumda, metodolojiye yönelik revizyonlarda şu hususlara dikkat edilmelidir. Hakemler, örneklem sayısının yetersiz olduğunu veya seçim kriterlerinin belirsiz olduğunu belirtebilir. Bu durumda, örneklem belirleme süreci daha açık ifade edilmelidir. Çalışmada kullanılan cerrahi prosedürler, laboratuvar teknikleri veya hasta değerlendirme kriterleri daha ayrıntılı açıklanmalıdır. Hakemler yeni karşılaştırmalar veya alt grup analizleri önerebilir. Eğer mümkünse, bu analizler yapılmalı ve sonuçlar eklenmelidir. Eğer önerilen analizler uygun değilse, neden yapılamadığı açıklanmalıdır. En önemli sonuçlar kısa ve öz bir şekilde ifade edilmelidir. Sonuç bölümü, çalışmanın temel bulgularını net ve anlaşılır şekilde ortaya koymalıdır. Hakemler, sonuçların yeterince açık olmadığını veya bazı önemli verilerin eksik olduğunu belirtebilir.^[5] Hakemler, çalışmanın mevcut literatürle daha iyi ilişkilendirilmesi gerektiğini veya bazı önemli referansların eksik olduğunu belirtebilir. Hakemlerin belirttiği önemli çalışmalar gözden geçirilmeli ve tartışmaya entegre edilmelidir. Çalışmanın özgün yönleri vurgulanmalıdır. Önceki çalışmalarla tutarlı veya çelişkili sonuçlar açıkça ifade edilmelidir. Hakemler, çalışmanın uygulamaya yönelik katkısının net olmadığını belirtebilir. Bu durumda, klinik önemi vurgulayan ek açıklamalar eklenmelidir. Karmaşık cümleler yerine sade ve açıklayıcı ifadeler tercih edilmelidir.

Makaledaki şekiller ve tablolar, sonuçların daha anlaşılır sunulmasını sağlar. Hakemler genellikle bazı görsellerin gereksiz veya fazla olduğunu, bazı eksik tabloların eklenmesi gerektiğini belirtebilir. Eksik görseller eklen-

meli veya var olanlar güncellenmelidir. Tabloların daha açıklayıcı hâle getirilmesini veya birleştirilmesini talep edebilir. Tablolar daha düzenli ve net hâle getirilmelidir. Şekil başlıklarının daha açıklayıcı olması gerektiğini ifade edebilir. Şekil başlıkları ve açıklamalar gözden geçirilmeli, daha anlaşılır renkler ve etiketler kullanılmalıdır. Revizyon sürecinde yapılan değişiklikler, hakemlerin taleplerini karşılayarak makalenin bilimsel kalitesini arttırmalıdır.^[6] Bu düzenlemeler titizlikle yapıldığında, revizyon süreci başarılı şekilde tamamlanacak ve makalenin kabul edilme olasılığı artacaktır.

BASKI ÖNCESİ SON KONTROL (PROOF) SÜRECİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Makalenin hakem sürecinden başarıyla geçerek kabul edilmesi, yayın sürecinin tamamlandığı anlamına gelmez. Yayın öncesi son aşamalar arasında son kontrol (*proof*) süreci, yayın sonrası ek düzeltmeler ve gerekli görüldüğünde itiraz süreçleri yer alır. Bu aşamalar, makalenin bilimsel ve teknik açıdan hatasız yayımlanmasını sağlamak için kritik öneme sahiptir.^[10] Makale kabul edildikten sonra dergi tarafından baskı öncesi son kontrol (*proof*) süreci başlatılır. Bu süreçte yazarlar, makalelerinin yayına hazır hâle getirilmeden önce son kontrolünü yapar.

Yazım ve dil bilgisi hataları mutlaka kontrol edilmelidir zira editoryal süreçte bazı düzeltmeler yapılsa da gözden kaçan hatalar olabilir. Tablo ve şekillerin doğruluğu onaylanmalı, görsellerin çözünürlüğü ile tablo formatlarının baskıya uygun olup olmadığı dikkatlice değerlendirilmelidir. Referansların eksiksiz ve doğru şekilde verildiğinden emin olunmalı, dergi formatına uygunluk açısından paragraf düzenleri, başlık biçimleri ve dipnotların uyumu titizlikle incelenmelidir. Ayrıca, son dakika ekleme veya değişikliklerin mümkün olduğunca az tutulması gerekir çünkü bu aşama genellikle büyük revizyonlara olanak tanımaz ve sadece küçük düzeltmeler yapılmasına izin verir.

YAYIN SONRASI İTİRAZ VE EK DÜZELTME GEREKSİNİMLERİ

Makale yayımlandıktan sonra, bazı durumlarda yazarlar tarafından yayına ilişkin ciddi hata ya da eksikliklerin fark edilmesi mümkündür. Bu tür durumlarda, makalenin düzeltilmesi için dergi editörlüğüne başvurularak yayın sonrası bir düzeltme talep edilebilir. Bu talepler, genellikle yayınevi kaynaklı hata bildirimi (*erratum*) veya yazar kaynaklı düzeltme bildirimi (*corrigendum*) başlığı altında, dergi tarafından ayrı bir bildirim olarak yayımlanır. Bu süreç, bilimsel yayıncılıkta şeffaflığı ve güvenilirliği sürdürmek açısından büyük önem taşır.

Yayın sonrası düzeltme gereksinimleri çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir. En yaygın nedenlerden biri, makale içerisinde kullanılan veri setlerinde ya da istatistiksel analizlerde sonradan fark edilen hatalardır. Bu tür hatalar, sonuçların yorumlanmasını etkileyebileceğinden mutlaka düzeltilmelidir. Benzer şekilde, tablolar, şekiller ya da referans listelerinde yer alan bilgi eksiklikleri ya da yanlışlıklar da düzeltme gerektirebilir.

Bazen yazarların isimlerinde yazım hataları ya da kurumsal bağlantılarında eksiklikler olabilir. Bu tür hatalar, özellikle yazarın akademik tanınırlığı açısından önem taşıdığı için makale yayımlandıktan sonra da düzeltilmesi gerekebilir. Ayrıca, okuyuculardan gelen dikkatli geri bildirimler sonucunda makalede önemli bir eksiklik ya da açıklama ihtiyacı doğarsa bu durum da düzeltme gereksini olarak değerlendirilebilir.

Her ne kadar yayın öncesi kontrollerle bu tür hataların önüne geçilmeye çalışılsa da nadiren de olsa bu tür düzeltmeler bilimsel yayıncılığın doğal bir parçasıdır. Bu nedenle, makale yayımlandıktan sonra da yazarların dikkatli olması, geri bildirimleri takip etmesi ve gerektiğinde gerekli düzeltmeleri yapmak üzere dergiyle iletişime geçmesi önerilir.

HAKEM SÜRECİNİN YAZARLIK KARIYERİNE KATKISI

Hakem değerlendirme süreci, çoğu zaman sadece bir makalenin yayımlanıp yayımlanmayacağına karar verilen teknik bir aşama olarak görülse de aslında yazarın akademik gelişimine çok yönlü katkılar sunar. Bilimsel yayıncılık dünyasında, bu süreç yalnızca araştırma sonuçlarının denetlenmesi için değil, aynı zamanda yazarların yazım becerilerini geliştirmeleri, araştırma kalitesini arttırmaları ve akademik çevrede profesyonel bir duruş sergilemeleri açısından da önemli bir fırsattır. Öncelikle, hakemlerin yapıcı yorumları ve eleştirileri, yazarların akademik yazım becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Dil, yapı ve içerik açısından yapılan öneriler, makalenin hem okunabilirliğini hem de bilimsel niteliğini artırır. Bu sayede yazarlar, yalnızca mevcut makaleyi değil, ileride yazacakları çalışmaları da daha etkili ve akademik standartlara uygun biçimde hazırlama becerisi kazanırlar.

Ayrıca hakem süreci, araştırmanın bilimsel güvenilirliğini ve metodolojik sağlamlığını arttırmak için önemli bir denetim mekanizmasıdır. Hakemlerden gelen eleştiriler doğrultusunda yapılan düzeltmeler, çalışmanın istatistiksel analizlerini, yöntem kısmını ya da yorumlarını daha güçlü hâle getirerek eserin akademik değerini artırır. Bunun yanı sıra, hakem yorumları yazarlar için gelecekteki çalışmalara rehberlik edebilecek niteliktedir. Hakemlerin önerdiği ek analizler, gözden kaçmış lite-

ratürler veya farklı bakış açıları, yeni araştırma soruları geliştirmeye ve daha derinlemesine projeler üretmeye olanak sağlar.

Hakem süreci aynı zamanda yazarların bilimsel iletişim becerilerini geliştirmelerine de katkıda bulunur. Hakemler ve editörlerle kurulan profesyonel yazışmalar, akademik camiada yazarın güvenilirliğini ve saygınlığını artırır. Bu etkileşimler, sadece mevcut çalışma için değil, uzun vadeli akademik ilişkiler ve olası iş birlikleri açısından da önemlidir. Son olarak, hakem yorumlarına verilen yanıtlar da kariyer açısından stratejik bir öneme sahiptir. İyi yapılandırılmış yanıt mektupları, sadece eleştirileri yanıtlamakla kalmaz; aynı zamanda yazarın bilimsel olgunluğunu ve eleştirilere açıklığını gösterir. Editörler, net, saygılı ve analitik şekilde hazırlanmış yanıt mektuplarını takdir eder ve bu tutum, ilerleyen süreçlerde aynı dergiyle yapılacak başvurularda olumlu bir izlenim yaratabilir. Kısacası, hakem süreci sadece bir engel değil; aynı zamanda yazarlık kariyerinde gelişimi teşvik eden, rehberlik sunan ve bilimsel kaliteyi arttıran yapıcı bir süreçtir.

SONUÇ

Hakem değerlendirme süreci, bilimsel yayıncılığın yalnızca bir kontrol mekanizması değil, aynı zamanda araştırmacılar için güçlü bir öğrenme ve gelişim fırsatıdır. Bu süreç, yazarların eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine, araştırmalarını daha sağlam temellere oturtmalarına ve akademik yazım yetkinliklerini arttırmalarına katkı sağlar. Etkili bir şekilde yönetilen revizyon süreci, makalenin bilimsel niteliğini ve yayınlanma olasılığını önemli ölçüde artırırken, hakem yorumlarına karşı hazırlanan yapılandırılmış, nazik ve gerekçeli yanıtlar yazarın profesyonel duruşunu da yansıtır. Ayrıca, baskı öncesi ve yayın sonrası aşamalarda gösterilen titizlik, hatasız ve güvenilir bir yayına ulaşılmasında belirleyici rol oynar. Sonuç olarak, hakem süreciyle yapıcı bir şekilde baş edebilen ve bu süreci bir gelişim alanı olarak gören yazarlar hem akademik görünürlüklerini arttırmakta hem de uzun vadeli bilimsel kariyerlerine sağlam adımlarla ilerlemektedirler.

KAYNAKLAR

1. Millett D. Dealing with reviewers' comments? J Orthod 2006;33(2):69-70. [Crossref](#)
2. Brand RA. Reviewing for clinical orthopaedics and related research. Clin Orthop Relat Res 2012;470(9):2622-5. [Crossref](#)
3. Smith R. Peer review: A flawed process at the heart of science and journals. J R Soc Med 2006;99(4):178-82. [Crossref](#)
4. Cushman M. How I respond to peer reviewer comments. Res Pract Thromb Haemost 2023;7(2):100120. [Crossref](#)

5. Bordage G. Reasons reviewers reject and accept manuscripts: The strengths and weaknesses in medical education reports. *Acad Med* 2001;76(9):889-96. [Crossref](#)
6. Bahadoran Z, Mirmiran P, Kashfi K, Ghasemi A. Scientific Publishing in Biomedicine: Revising a Peer-reviewed Manuscript. *Int J Endocrinol Metab* 2022;20(1):e120366. [Crossref](#)
7. Bordage G, Caellegh AS, Steinecke A, Bland CJ, Crandall SJ, McGaghie WC, et al. Review criteria for research manuscripts. *Acad Med* 2001;76(9):897-978. [Crossref](#)
8. Provenzale JM, Stanley RJ. A systematic guide to reviewing a manuscript. *AJR Am J Roentgenol* 2005;185(4):848-54. [Crossref](#)
9. Callaham ML, Wears RL, Weber EJ, Barton C, Young G. Positive-outcome bias and other limitations in the outcome of research abstracts submitted to a scientific meeting. *JAMA* 1998;280(3):254-7. [Crossref](#)
10. Cuschieri S, Vassallo J. Write a scientific paper (WASP): Editor's perspective of submissions and dealing with editors. *Early Hum Dev* 2019;129:93-5. [Crossref](#)